

75 LAT TEMU

NIEMCY DOKONALI NAJWIĘKSZEJ EGZEKUCJI W PALMIRACH

368 osób, w tym Maciej Rataj i Janusz Kusociński, zginęło w największej egzekucji dokonanej przez Niemców w dniach 20-21 czerwca 1940 roku w Palmirach k. Warszawy. Od grudnia 1939 do lipca 1941 roku przeprowadzili oni tam 21 egzekucji, w których zginęło prawie 2,2 tys. osób.

Foto: Thinkstock 75 lat temu Niemcy dokonali największej egzekucji w Palmirach

Była to największa egzekucja w Palmirach, w której rozstrzelano wielu wybitnych działaczy społecznych i politycznych, dziennikarzy, lekarzy, adwokatów, księży. Wśród nich był znany działacz socjalistyczny, redaktor "Robotnika", długoletni poseł na Sejm RP – Mieczysław Niedziałkowski, prezes Stronnictwa Ludowego, Marszałek Sejmu – Maciej Rataj, złoty medalista w biegu na 10 tys. metrów na Igrzyskach Olimpijskich w Los Angeles w 1932 r. - Janusz Kusociński, poseł i senator - Halina Jaroszewicz, wiceprezydent Warszawy – Jan Pohoski. Rozstrzelano także córkę generała Józefa Dowbor-Muśnickiego, przywódcy powstania wielkopolskiego, Agnieszkę.

Niemcy rozpoczęli serię masowych egzekucji ludności cywilnej już w początku grudnia 1939 roku, realizując akcję AB – likwidację polskiej inteligencji. "Pierwsza egzekucja w Palmirach

miała miejsce 7 grudnia 1939 roku, kilka tygodni przed egzekucją w Wawrze. Wieść o Wawrze obiegła całą Warszawę i okupowaną Polskę, natomiast Palmiry pozostały anonimowym miejscem kaźni. To nie był jeszcze czas ulicznych egzekucji" - powiedział Bartłomiej Grudnik, historyk z Muzeum w Palmirach. Egzekucje odbywały się także w innych miejscach Puszczy Kampinoskiej, m.in. w Wólce Węglowej, Laskach i Wydmach Łużych. Ostatnie miały miejsce w 1943 r.

Palmiry wybrano nieprzypadkowo na miejsce kaźni. Jak wyjaśnia historyk, do września 1939 roku w lasach Kampinosu mieściły się składy amunicyjne Wojska Polskiego. Część terenu była ogrodzona drutem kolczastym i zamknięta dla osób postronnych. Niemcy uznali, że jest on odpowiednim miejscem do rozstrzeliwań.

Doły grzebalne kopała zwykle młodzież z pobliskiego obozu Hitlerjugend. Zwłoki zasypywano ziemią, piaskiem, bo egzekucje odbywały się zwykle u podnóża wydm. Sadzono drzewka, maskowano ściółką, liśćmi. Kopano także doły przypominające rowy przeciwlotnicze. W dniach egzekucji teren obstawiało SS i policja. Polscy robotnicy leśni otrzymywali zakaz zbliżania się do miejsc kaźni.

Ofiarami byli głównie więźniowie Pawiaka i aresztu Gestapo w Al. Szucha. - Niemcy perfidnie oszukiwali ich. Przed załadunkiem na samochody ciężarowe przekonywano ich, że jadą do innego więzienia lub na roboty rolne do Niemiec. Wydawano im osobiste przedmioty, a nawet porcję chleba. Do ostatniej chwili nie mieli świadomości, że jadą na rozstrzelanie. Tuż przed egzekucją wiązano im opaski na oczach - mówi Grudnik.

Przygotowanie do egzekucji

Więźniowie z zawiązanymi oczyma sfotografowani przed egzekucją

Egzekucja w Palmirach

Po zakończonej egzekucji puste ciężarówki wracają do Warszawy

W egzekucjach brały głównie udział oddziały SS i Policji Bezpieczeństwa, Sipo. Za egzekucje odpowiadał dowódca SS i policji na dystrykt warszawski, Josef Meisinger. W marcu 1947 roku w Warszawie został skazany na karę śmierci.

SS-Standartenführer Josef Meisinger w 1940 r.

Inny zbrodniarz, komendant SD i policji na dystrykt warszawski, Ludwig Hahn, skazany został w lipcu 1975 roku na dożywocie. Bezpośredni wykonawcy egzekucji nie zostali zidentyfikowani i pozostali bezkarni, o ile nie osądzono ich za inne zbrodnie.

Do identyfikacji miejsc kaźni przyczynili się polscy leśnicy. Oznaczali oni te miejsca za pomocą krzyżyków wyciętych w korze pobliskich drzew, wbijali też łuski karabinowe w drzewa.

Gajowy Herbański wyjaśnia dr Stanisławowi Płoskiemu sposób potajmego oznaczania mogił. 1946
Po wojnie w miejscach tych Czerwony Krzyż przeprowadził ekshumację.

Prace ekshumacyjne w 1946 roku

Na utworzonym w 1948 roku cmentarzu-mauzoleum spoczywają szczątki 2115 ofiar, ekshumowanych w Puszczy Kampinoskiej i w Lasach Chojnowskich. Nagrobków zidentyfikowanych osób jest 577, znanych jest też 485 nazwisk osób, o których wiadomo, że zginęły w Palmirach, ale ich ciała nie rozpoznano. Pozostałe ofiary pozostają bezimienne. Ofiary egzekucji upamiętnia Muzeum-Miejsca Pamięci Palmiry.

Cmentarz – Mauzoleum w Palmirach

Grób Macieja Rataja Marszałka Sejmu RP w latach 1922 - 1928

Grób Janusza Kusocińskiego

WYKORZYSTANO: WIKIPEDIA/ONET.PL